№ 7 Ausgabe A.

HOMAN

Cena s pieresyłkaj i dastaŭkaj da chaty.

na 1 hod—4 m. 80 fen., na ½ hodu—2 m. 40 fen., na 3 miesiacy — 1 m. 20 f., na 1 mies. — 40 f.

Biełaruskaja Wilenskaja czaśopiś

wychodzić dwa razy u tydzień: u aŭtorki i piatnicy.

Adres redakcii: Wilnia, Zawalnaja 7.

Adres administracii i ekspedycii: M. Stefanskaja 23.

Cena Abwiestak·

na 4-aj staranie za radok drobnymi literam —25 fen.; drobnyje abwiestki pa 5 fen. za słowa. Abwiestki ab śmierci—60 fen. za liniejku drobn. drukam.

№ 7 (203) Hod III. Wilnia. 22 studnia 1918 h. Cena 5 fen. (3 kap.)

PIECIARBURG. (P.T.A.) 21.I. Siahońnia hłaŭnaja kamisija rad rabotnikaŭ, sielan i sałdatoŭ na nadzwyčajnym asiedańni u 1 hadz. 30 min. pa pałudni pastanawiła raspuścić ustanoŭčy sejm.

21 studnia.

Zachodni teatr.

Pry Ipern i na froncie ad Lens da Epehy pawialičen arteleryjski boj. U roznych miascoch Šampani i z abodwych bakoŭ Maas artyleryjskije boi.

Za apošnije dwa dni žbita 11 niepryjacielskich samalotaŭ i adzin šar na prywiazi.

STOKHOLM. U chutkim časie budzie stanoŭčaja proba sił miž Leninam i la pazicijej, katoraj kiraŭnikom S. Z. Černow. Nia tolki partyja sacyał-rewalucyanieraŭ, ale i prawaja čašć balšewikoŭ može adłučycca ad Lenina, kab pryłučycce da lewych mienšewikoŭ.

BERLIN. ((W.T.B.) U zachodnaj čašci błakadnaj zony nawakoł Anhlii iznoŭ zatapili 19 tysiač ton.

KONSTANTYNOPOL· Tehieranskije hazety nakazywajuć, što ministerstwa s pryčyny anhlickich intryh u paŭdniowaj Persiju wyšła ŭ adstaŭku,

BRUSEL. Flamandzkaja rada letaś 22 śniežnia praklamawała uračysta i adnahałosna samabytnaść Flandryi. Flamandzkaja rada składywaje ciapier s siabie swaje paŭnamočyje, dadzienyje joj narodam 4 lutaha 1917 h., kab dać Flamanhzkamu narodu mahčymaść wyskazać swaju wolu ab hetym abwieščeńni.

LONDON. 20.I. Rejter. U ustanoŭčym sejmie u Pieciarburzie Swierdłow pračytaŭ zajawu ab prawoch rabotnikaŭ. Rasiejskaja respublika pawinna skasawać prywatnaje mieńnie, rabotniki pawinny by uwarużeny, a buržui razaruženy, pawinna być utworena sacyalistyčnaja armija i pazyki skasawany. Usia ŭłašć pawinna naležyć tolki da rabotnickich rad.

Matrosy s štychami stajali ŭ kalidorach a prad budynkam byli pastaŭleny dźwie harmaty. Ustanoŭčy sejm 273 hał. proci 140 pastanawiŭ da času adłažyć zajawu ab prawoch rabotnikaŭ, tady balšewiki i lewjje socyal-rewalucyaniery wyšli s sali. Prawyje sacyałdemakraty prynial tady paśpiešna ściah rezalucij.

BERLIN. U aŭtorak adbudziecca hutarka Štats-sekretara Kühlmanna s kiraŭnikami partyj.

AFINY. Byty minister Rufos areštowany, winawaciać u zdradzie.

BERLIN. Wajennaja rada u Wersali razhladała memorandum ab wywadzie wojska s Sałanickaha frontu. Anhlickije predstaŭniki schinalisia taksama da hetaha, Ameryka zajawiła, što jana swaich da Šalonik nie pašle.

BERLIN. Šwajcarskije hazety nakazywajuć z Wašyngtonu ab tym, što Wilson manicca sklikać konferenciju dla kančalnaha wyjaśnieńnia warunkaŭ miru. Nejtralnaje hasudarstwa, peŭnie Hišpanija pašla pieradaść henyje warunki centralnym hasudarstwam.

BERN. Anhlickaja rabotnickaja hazeta nakazywaje, što 4 miljony 700 tysiač rabotnikoŭ dastali dadatak u 2 miljony 200 tysiač funtaŭ sterlinhaŭ u tydzień. Kuplewaja siła frnta sterlinha za wajnu zmienšyłasia ŭ 10 razoŭ.

LUGANO. „Corriere della Sera“ ŭ pieradniej staćci piše ab pałažeńni kraju ŭ samych ciomnych chwarbach. Ekanamickaja pałažeńnie niemahčyma, Narodu nie chapaje chleba. Sałdatam nie chapaje zdarowaj jady, a wajennaj pramyšlennaści nie chapaje syryzny i wuhalla.

ŠTOKHOLM. Z roznych miesc Rasiei iduć wieści, što kontrrewolucyaniery robiuć wialikije pryhataŭleńni dla źniščeńnia ŭradu balšewikoŭ. Korniłow, Sawinkow, Fiłonienko i Gučkow kiraŭnikami ruchu, katoraha centram Samara i Nowačerkask. «Sajuz ratawańnia „ustanoŭčaha sejmu» dastaje praz Tokio wializnyje hrošy. „Правда» kaže što kontrrewalucyja heta sprawa mižnarodnych kapitalistaŭ.“

LUGANO. S Piecierburba nakazywajuć: U nočy na piatnicu areštawany sotni asob. U piatnicu ŭ 11 hadzin pačalisia bitwy na wulicach strelbami i kulemiotami. Žrobleny barykady, Za ustanoŭčy sejm stajać rabotniki sacyał-rewalucyaniery.

Nowaja rewolucija u Rasiei.

PIECIARBURH. W.T.A.) 18.I. Ustanoŭčy sejm adčynieny 18 studnia siol. h. prezesam centralnaha kamitetu ŭsich Rad. U 4 hadziny da hetaha čarada (karahod) balšewikoŭ napała na pracesiju „Sajuza dziela abarony ŭstanoŭčaha sejmu» i sarwała štandar. Pa rahadu byŭ dadzieny ahoń s kulemiotaŭ. Niekalki asob zabita, miž imi čłen spaŭnicielnaha kamitetu sielanskich deputataŭ. Bahdanow. Šmat asob miž imi šmat kabiet, raniena.

KOPENHAGA. Pierad adčynieńniem ustanoŭčaha sejmu ŭ Pieciarburzie było wialikaje napiaćcie. Urad prasiŭ žycharaŭ nie pakazywacca na wulicach, bo byli mahčymy nieparadki, Byli hałasy, što za apošnije dni pryjechała u Pieciarburh šmat piereadzietych aficeraŭ, kab pryniać učaście u kontrrewalucyi.

PIECIARBURH. Jak ustanoŭčy sejm pašla 1½ hadziny narady zrobiŭ pastanowu prociŭ zajawy spaŭnicielnaha centralnaha kamitetu, bolšewiki wyšli s sali: Ustanoŭčy sejm nie zhadziŭsia z metadam, jakim wieła rada mirnyje pierehawory. U 4 hadziny naranicy matrosy razahnali ŭstanoŭčy sejm. Siahońnia budzie apublikawana zajawa ab raspuščeni ustanoŭčaha sejmu, katory jošč zakanadaŭčym uradam.

ŠTOKHOLM. «Prawda» hrazić ustanoŭčamu sejmu wajnoj, kali jon nie pryznaje ŭsie zahady bolšewickaha ŭradu ab kanfiskacyi bankaŭ, fabryk, ab wiadzieńni mirnych pierehaworaŭ, skasawańni wajennych pazyk i t. d. Sacjał-rewalucyoniery i miernyje partyi zwaračywajucca da narodu s prośbaj abaranić ustanoŭčy sejm. Ukraina pryłučyłasia da sacyalistaŭ (nie balšewikoŭ).

LONDON. “Daily News« nakazywaje s Pieciarburha: Sajuz dziela abarony ustanoŭčaha sejmu pryhatawaŭ na piatnicu wialikie demanstracii. Hetkijež kličy čuwać ŭ kazarmach miž matrosami.

Mirnyje pierehawory.

BREST-LITOUSK. (W.T.B.). 16.I. Siahońnia da abiedu adbywałasia narada Černina z ukrainskimi delehatami katoraja dawieła da pryncypialnaj uhody miž centralnymi dzieržawami i Ukrainaj.

BERLIN. Uradowaja „Nordd. Allg. Ztg.» piše:

„Adkaz centralnych dzieržaŭ wyjaŭlaje značny krok dziela wyjaśnieńnia pałažeńnia. Rosnicy pahladaŭ staron uznimajucca s taho, što rasiejskije predłažeńnia asnowywajucca na teoryi, a niamieckije rachujucca s faktami. Hrunt dziela uhody budzie znojdzien, kali rasieskije predstaŭniki ad teoryi piarojduć na hrunt faktaŭ.

WIENA. U biudžetnaj kamisii aŭstryjackaha parlamentu minister-prezydent Zejdler skazaŭ ab pierehaworach u Breści, miž inšym, hetak:

«Pierehawory apošnich dzion, raŭnujučy da 27 śniežnia, šmat pasunulisia ŭpiarod. Ale linii, na katoraj adbudziecca uhoda abiedźwych staron, jašče nie widać. Nielha zmienšać trudnaśiej, jakije jašče nas ždać. Hraf Černin i ciapier dzieržycca wyskazanaha raniej pahladu: mir biez aneksij i konrybucij, ale zachoŭwajučy swaje ŭłasnyje interesy.

BREST-LITOUSK. 17.I. Na siahońniašnich pierehaworach z ukrainskimi delehatami hutarka išła ŭžo ab konkretnych pytańniach ab abmienie tawarami. Razhlad ich addadzien u asobnuju kamisiju, katoraja mahčyma skora ich razhledzić.

BREST-LITOUSK. (Telehr. K.-B.). Pawodłuh zajawy hieneralnaha konsuła Hempela s Pieciarburha, pierehawory miešanaj kamisii ŭ Pieciarburzi jduč udačna ŭpiarod. Ŭdałosia umowić Rasieju adračysia ad staŭlanych praškod u adnaŭleńni prywatnych pačtowych i telehrafnych znosin z Rasiejej. Ciapier układajuć zroblenuju uhodu na piśmie. Adna padkamisija pačała pierehawory ab abmienie aptečnymi tawarami.

BREST-LITOUSK. 18.I. Pašla dwoch-dzionnaha pierarywu s pryčyny chwaroby Černina siahońnia adbylisia iznoŭ dwa zasiedańnia. Stats-sekretar Kiulman zajawiŭ, što centralnyje dzieržawy pryncypialna hodziacca na pawarot uciekačoŭ i wysialencaŭ i što pytańnie ab ich pawaroci najlepš addać na razhlad u kamissiju dziela abmiena cywilnych pałonnych. Trockij zajawiŭ, što uciekačy ciapier orhanizowany ŭ Rasiei pawodłuh ziemlactw. Ich centralny orhan napeŭna zdoleje dać usie patrebnyje wiedamaści.

Pry razhladzie pytańnia, jak pawinno adbycca wyjaŭleńnie woli narodu u sprawie doli zaniatych ziamiel,

niemcy zajawili, što wymahanaja rasiejskaj delehacijej ahulnaja padača hołasu nie adpawiedaje wyšyni razwićcia nasialeńnia hetych ziamiel. Trockij zajawiŭ, što rasiejskaja delehacija nia može zmianić swajho pahladu. Kiulman adkazaŭ na heta, što utrymańnie paradku ŭ hetych ziemlach biazsporna patrebno. Hetyje ziemli ŭžo šmat paciarpieli ad wajny, i na ich nielha dapuścić šyreńnia rewolucii.

Dalejšy razhlad hetaj spawy adłožen.

Pry abmienie pahladoŭ ab abšary ziamiel, spramianutych u 2 punkcie, Trockij adznačyŭ, što na karcie, pakazanaj hienerałam Hofmanam, nima hranic ziamiel na poŭdni ad Brest-Litoŭska. Chod samaznačeńnia Ukrainy ješče nia hetulki razwiŭsia, kab možna było užo razwiazać pytańnie ab razhraničeńni miž Rasiejej i nowaj respublikaj. Heta može stacca tolki na asnowie woli šyrokich mass. Hraf Černin spytaŭsia Trockaho, čy pierehawory ab źaniatych aŭstryjackim wojskam ziemlach pawinny być wiedzieny s piciarburskim uradam, čy tolki z ukrainskaj delehaciej. Hetaje pytańnie pryšłosia adłažyć da wyjaśnieńnia kompetencii rasiejskaj i ukrainskaj delehacij.

Ab Alandzkich astrawach wyjałasia tak sama niazhodliwaść miž niamieckimi i rasiejskimi delehatami, bo Trockij nie chacieŭ pryznać prawa finlanzkaha uradu na niezaležnuju razwiazku pytańnia ab hetych astrawoch. Kiulman zajawiŭ, što ŭ kožnym zdareńni uhoda ab Alandzkich astrawoch pawinna być padpisana ŭsiemi dzieržawami, sumiežnymi z Alandzkimi astrawami.

Na zasiedańni paabiedzi Trockij zajawiŭ, što jon prymušen na tydzień pajehać u Pieciarburzi z hetaj pryčyny prosić zasiedańnia palityčnaj kamissii adłažyć na 29 studnia. U časi jaho niabytnaści hałowoj rasiejskaj dalehacii budzie Joffe.

BERLIN. (W.T.B.) 19.I. Uradowaja „Nordd. Allg. Ztg" piše:

„Pierehawory s pieciarburskaj delehacijej pryniali wielmi zaciažny charakter. Nima patreby hawaryć, chto stanowić tormaz. Rasiejskije delehaty nie zdajuć sabie sprawy s taho, što siła, na jakoj jany chacieli by abapierci žadany dla ich mir, ješče nie istnuje. Kali rasiejcy dumajuć swaimi maniewrami zbić s tołku niamiecki narod i niamieckuju armiju, dyk jany wielmi pamylajucca. Trockij i jaho pryjacieli jawiacca na ustanoŭčy sejm u Pieciarburzi s pustymi rukami».

BREST-LITOWSK. 19.I. Pierehawory miž delehatami centralnych dzieržaŭ i Ukrainskaj respubliki prywiali da zhody štr da mirnaj umowy. Wajennaje pałažeńnie pawinna ličycca skončenym, a wojski, što stajać nasuprociŭ pawinny pašla mira być uziaty nazad. Pawinny nanawa pačacca dyplomatyčnyje konsulskije znosiny. Pierehawory dajšli da taho punktu, kali delehacii pawinny wiarnucca damoŭ, kab zhawarycca s swaimi ŭradami. Wiarnuŭšyjesia ŭ baćkaŭščynu delehaty pawinny, jak možna chutčej wiarnucca nazad u Biarest, kab na asnowie atrymanych paŭnamočyj padpisać umowu ab miru.

Nacyonalnyje adnosiny u Rasiei.

Jość dwa centralizmy ŭ Rasiei: centaalizm caryzmu i centralizm demakratyčny. Spahadniki pieršaha ciapier pachawalisia i wystupajuć tolki pad firmaj demakratyčnaj i balšewickaj. Pabyŭšy ciapier na Biełarusi pad Rasiejej, spačatku zdascca, što čornasociencaŭ užo niema, adnak časta zajšoŭšy na sabrańni roznych „Narodnych i demakratyčnych kamitetaŭ", wy pačujecie: „Nia treba nijakich partyj, nijakich nacij, dałoŭ biełaresaŭ i ukraincaŭ, nia treba nam separatystaŭ, niechaj žywie „единая, недѣлимая, могучая (i časam wyrwiecca, самодержавная) Россія!" adzin kirunak „na maskoŭskuju darohu!" Na hetkich sabrańniach čujecca hetkaja nienawiść da ŭsiaho, što nia ruskaje, što čeławieku nowamu spačatku može zdacca, byccam henyje ludzi, choć i dla niahodnaj sprawy pracujuć ščyra i s prakanańnia. Ale ludzi daznanyje skažuć, što ŭsio heta dzieicca za hrošy i pakažuć starych słupoŭ caryzmu, katoryje i paśla upadku cara majuć ekanamickuju siłu i paddzieržywajuć joj rasiejski nacyonalizm, jak heta robili i robiuć i polskije šawinisty, nie majučy cara. Z hetkich „demakratyčnych kamitetaŭ" wiadomy kamitet u Homieli wilenskaha čarnasocienca Kawaluka. Hetý kamitet časta prabuje wystupać ad imi biełarusaŭ. Adnak ciapier rasiejskije čarnasociency na Biełarusi słabyje ŭ adkrytym chodańni, i biełaruskaje hramadzianstwa z imi mała ličycca.

Rasiejskaja demakracija ŭ adnošeńni da nie rasiejcaŭ rozniłasia tolki taktykaj ad rasiejskich konserwatystaŭ. Dla rasiejskaj demakracii byŭ tolki „русскій народъ", za katorym jana druhich narodaŭ nie bačyła. Ruski narod uźwieličaŭsia, idealizawaŭsia. Ŭsio dobraje jon tolki robiŭ. „Русскій народъ" praliwaŭ kroŭ baraniučy baćkaŭščynu, rasiejski narod stanaŭki, talerantny, praŭdziwy, wialikadušny i h. d. I zdawałosia, što ŭ usiej Rasiei jość tolki adzin „Русскій народъ". Hetak i kazali rasiejskije čarnasociency. Demakraty robili „demakratyčniej". Kali časam zdaraŭsia pahrom u Kijewie abo ŭ Mahiloŭščynie, dyk u demakrataŭ wychodziŭ na scenu ŭžo nia „русскій народъ", a „невѣжественные хохлы" i „темныя массы бѣларускаго крестьянства".

Zdawałasia, što nia može być nacyonalnaha ŭcisku ad rasiejskich socyalistaŭ. Ŭ hetym usie narody byli peŭnyje da rewalucyi 1917 h.

Carski ŭrad tak pieraśledawaŭ sacyaliastaŭ, što ab nijakim ucisku z ich boku nie mahłu być hutarki. Hetaj peŭnaści nie było tolki ŭ niekatorych nie rasiejskich sacyalistaŭ, bo woś, naprykład, u 1905 h. na sac. sabrańni u Miensku soc. biełarusy pramaŭlali pa biełarussku i rasiejskije sacyalisty kryčali: „Tut sabrańnie rasiejskaj s. d. partyi, a nie etnahrafičny wiečar!" Tolki ŭ rasiejskaj s-demakracii zusim inšaja taktyka ŭ baradźbie. Ŭsio nacyonalnaje abkidajecca bałotam, zawiecca buržuaznym i kontrrewolucyjnym. I hetak wychodzić, što apracha ruskaha narodu, nima niwodnaj nacii ŭ Rasiei, katoraja nie byłab buržuaznaj i kontrewolucyjnaj. Buržuaznymi i kontrewolucyjnymi nazywajuć ukraincaŭ, hruzin, tatar, biełarusaŭ i inš., choć ich nacyonalnyje i krajowyje Rady ŭ sprawach palityčna ziamielnaj i nacyonalnaj majuć tujuž prahramu socyał-demokrataŭ abo socyał-rewalucyanieraŭ.

Inarodcy Rasiei najbolej daznali kryŭdy i ździeku ad carskaj Rasiei, a nowaja carskaja ŭłaść wiarnułab pierš napierš stary nacyonalny ŭcisk i z adnaje ŭžo hetaje pryčyny jany nia mohuć być kontr-rewolucyonierami

Mała taho, što ŭsio nacyanalnaje abkidajecca bałotami: rasiejskije balšewiki ŭsiakamu nacyonalnamu samaaznačeńniu, skirawanamu nie da centralizmu, pasyłajuć ultymatum i ŭciskajuć užywajučy aružnuju siłu. Tut tolki tyje biaruć wierch, što niepawieryli ŭ ruskuju demakraciju i arhanizawali nacyanalnaje wojska jak ukraincy. Katoryje hetaha niazrobili, musiać bačyć henkije zdareńni, jak razhon balšewikami štychami i kulemiotami letaś 30-31 śniežnia biełaruskaha konhresu ŭ Miensku.

Anastasja Bicenko.

(niekolki ŭspaminaŭ).

Hladzi „Homan" № 6.

«Bicenko končyła apawiedańnie.

«Raskazywali inšyje. Piejali piešni. Nastrajeńnie było wiasiołaje, światočnaje. Adna tolki Bicenko, zamoŭknŭšy, sumna zadumałasia, — jana užo bolej nie prynimała učaść a ŭ ahulnym wiasielli. Paśla jana, zaniataja swaimi dumami, pačała chadzić pa pakoju ni to deklamujučy, ni to śpiewajučy:

U bitwie wialikaj nia zhinuć biazśledna

Paŭšyje s čeśćju wa imia idej...

«Widać, što jana nie mastak była u piejańni...

«Hetaja poŭnaja siły i biezhraničnaha sumu rewolucyjnaja pieśnia widać,-jak heta časta s čeławiekam bywaje,-prywiazałasia da jaje na doŭhije časiny...

«Jana usio chadziła pa pakoju i deklamawała.

«I widać było, što henyje dumy, katoryje ciapier pieredumywała Bicenko, byli nia wiasiołyje, što miž słowami pieśni i jaje ŭ hety moment pierežywańniami była nieznanaja dla inšych suwiaź. Ad času da času jana

Szto było i szto pawinna być.

Wializny kraj — huberni: Hrodnienskaja, wialikšaja čašć Wilenskaj, Minskaja, Mahiloŭskaja, biez mała ŭsia Witebskaja, zachodniaja paławina Smalenskaj i paŭnočnaja čęść Čarnihaŭskaj, dy adzin—dwa pawiety inšych huberńiaŭ (Cwierskaj, Suwalsk i inš.) z niapomnych časoŭ zaniaŭ biełaruski narod. Pierad biełarusami ŭ hetym krai nijakaha narodu nia było, - biełarusy pieršyje zaniali jaho i žywuć u im dahetul.

U VIII, IX stalećci i raniej, značycca bolš tysiačy hadoŭ tamu nazad, biełarusy mieli swajo asobnaje kniazstwa s stalicaj u Połacku. Byli tady biełarusy ŭžo chryścijanami i mieli klaštary (manastyry). S klaštaroŭ najbolš wiadomy u Turawie i Połacku. Mieli šmat knih duchoŭnych i świeckich. Usie henyje knihi pisany byli pa biełarusku, tak sama, jak i umowy, katoryje robili biełaruskije kniazi z druhimi narodami. Pa biełarusku hawaryli i pisali kniazi, biskupy i ŭsio duchawienstwa.

Biełarusy u toj čas byli narodam dužym, i nis tolki nie baialisia swaich susiedziaŭ: palakoŭ, rasiejcaŭ i inšych, ale naadwarot ščašliwa zimi wiali wajny dy nia tolki narodami, što hraničyli z Biełaruśsiu ale i z dalokimi.

U wieś kraj naš tady byŭ bahatym. U nas ŭžo tady byli wialikije miesty (harady) Horadnia (Hrodna) Minsk Witebsk, Pałacak i Smalensk, Miesty hetyje byli bahatyje i charošyje, biełaausy praz ich wiali wialiki handal z zachodna-eŭropejskimi narodami.

Paśla biełarusy złučylisia z litwjnami. Stałałasia adno Litoŭska-Biełaruskaje kniažstwa. U im, jak raniej u adnym biełaruskim kniazstwi, ŭsio było pa biełarusku. Pa biełarusku hawaryli kniazi, pa biełarusku pisalisia zakony, sudzili i malilisia pa biełarusku.

Heta Litoŭska-Biełaruskaje kniažstwa takoje było wialikaje, pieknaje i bahataje, što ab im wiedaŭ uwieś świet. Susiedzi ličyli wialikim honaram zrabić sajuz z hetym hasudarstwam. Biełarusy i litwiny nie napaoali biez daj pryčyny na susiednije narody, nia kryŭdzili ich, ale i nie dawali siabie ŭ kryŭdu.

Susiedzi našy palaki bajalisia siły i značeńnia našaha kniažstwa, roznymi sposabami staralisia paškadzić nam. I woś kab nie bajacca biełarusaŭ i kab mieć pomač prociŭ druhich swaich susiedziaŭ, im roznymi chitrykami, nakaniec, udałosia zrobić sajuz miž Biełaruska-Litoŭskim kniažstwam. Polščaj, paswataŭšu swaju karalewu Jadwihu za wialikaha kniazia litoŭska-biełaruskaha Jahajłu (abo Jagiełu). Ažaniŭšysia s polskaj karalewaj Jadwihaj, Jahajło staŭsia razam i karalom polskim,

Hetaje złučeńnie Biełarusi i Litwy s Polščaj było ŭ 1386 h. Pośla złučeńnia s Polščaj prychodziłasia wystupać prociŭ palakoŭ, baranicca ad ich, ale našy predki ŭmieli ŭwachodzić za swajo i nie papuścili, kab palaki kryŭdzili naš narod. Usio pa daŭnamu było pa biełarusku; biełarusy razwiwalisia bolej i bolej.

Naš narod tady byŭ natta raźwity i wučony ci, jak kažuć, kulturny. Tyje rečy, jakije tady wyrablali na Biełarusi, doraha pradawali zahranicu. I ciapier jašče jość trochi astačy daŭniejšaha našaha henaha charastwa i bahaćcia. Henaja astača, jak najdaražejšy pamiatnik jość u wialikich muzejach Niamieččyny, Anhlii i Francii. Časam i z henych rečaŭ i ŭ nas ciapier možna ŭbačyć niekatoryje, jak naprykład šyrokije ŭ poŭ aršyna, tkanyje z zołata abo srybra słuckije pajasy, abo arnaty i ryzy a tak sama roznyje druhije ŭbory u kaściołach i cerkwach.

kidała wokam na siadzieŭšaha ŭ kucie Maksa Świejcera...

U bitwie wialikaj nia zhinuć biazśledna

Paŭšyje s češćju wa imia idej...

I znoŭ deklamawała, chodziučy s kuta u kut Bicenko...

«Tak my spatykali u Smalensku 1904 hod.

«Prajšoŭ ješče adzin hod.

«U lutym 1905 hodu hazety nakazali, što ŭ Peciarburzie na rahu wul. Marskoj i Woznlesienskaha praspektu u haścinicy „Brystol" zdaryŭsia uzryŭ. Siła ŭzrywu była hetulki strašennaja, što razrušyła niekolki sumiežnych pakojaŭ ŭ nizie, na wiersie i pa bokach. Pačaŭsia pažar. Kali pažarniki zahasili ahoń, u pakoi, ŭ katorym zrabiŭsia ŭzryŭ pabačyli strašny abraz: na padłozie kala wakna ležaŭ strašenna akalečany trup čeławieka, hetulki paranieny, što twary jaho nielha było paznać; čaści jaho cieła znajšli pierakinienyje praz wulicu u Isakjeŭskim swery.

Sledztwo wyjaśniło, što pahibšyj byŭ zamalidowan jak anhlicki paddany, akcior Artur Henry Mak Kulon.

Uzryŭ zrabiŭsia ŭ kamodzie u načy, kali niesčasny spaŭ; jaho siłaj uzrywu wykinuło z łožka i kinuło na padłohu...

„Trudno było sumliwacca, što ŭzryŭ byŭ rezultatam niesčaśliwaha prypadku, a pahibšyj nie byŭ anhlickim paddanym, a zameldowaŭšymsia čužym pašpartam rasiejskim terrorystam.

„Ja wiedaju što Maks Swejcer wybiraŭsia ŭ Anhliju. U mianie zjawiłosia padazreńnie, što nieaściarožny rewolucionier — nichto inšy jak heta jon, prywiozšyj s saboj z Anhlii falšywy paspart. Ja ŭspomniŭ naše spatkańnie 1904 h., ŭspomniŭ zachowywańnie tady A. Bicenko, i mnie tady stało mnoha jasnym...

U suwiazi sa ŭzrywam u haścinicy „Brystol" atdano pad sud 20 duš. Niešćaśliwaje zdareńnie ŭ „Brystoli" — jak wyjaśniłosia — było rezultatam pryhataŭleńnia zabojstwa pieciarburskaha hradanačalnika Trepowa, katory u 1905 h. skazaŭ pamianyje słowy: „patronaŭ nie žaleć"!..

«A. Bicenko ja bolej nie bačyŭ. Nia wiedaju, jakoje ŭražeńnie zrabiła na jaje śmierć Šwejcara... Ale pačuŭ ab joj skora...

„U pačatku 1906 h. była zroblena sproba zabojstwa sarataŭskaha hubernatara, Sacharowa. U kancelaryju k hubernataru pryjšła niejakaja maładaja kabieta, apranutaja jak narodnaja wučycielka i — jak heta zaŭsiody rabiłosia terrorystami — padała prožbu i paśla wystreliła z rewolwera. Byŭ zroblen tolki adzin wystreł, dy jon byŭ śmiarotny i hubernatar na treci dzień pamior. Zabojcu areštawali. Jana atdałasia ŭ ruki palicii, nie baroniačyśia...

Heta była Anastasja Aleksiejeŭna Bicenko...

Sarataŭskaja hubernia była tady na wajennym pałažeńni. Jaje sudziŭ wajenna-akružny sud. Jej wyniaśli śmiarotny pryhawor. Dwa tydni čekała Bicenko jaho spaŭnieńnia. Narešci pryjšło «pamiłowańaie». Jaje zasudzili na 20 hadoŭ katarhil..

„Karu hetuju B. adbywała ŭ Nerčynskaj ciurmie, pakul rasiejskaja rewolucija nie aswabadziła jaje"!..

Ciapier jana siadzić u Brest-Litoŭsku pobač z inšymi kiraŭnikami ,losami aswabaždžonaj ad carskaha despotyzmu Rasiejskaj respubliki. Razam z inšymi jana byŭšaja «katoržnica» apracowywaje warunki mira, majučaho zakončyć zmahańnia jaje nieščasnaj baćkaŭščyny, zalitaj kroŭju ad nieudačnaj wajny z Niamieččynaj ad unutrenaj baraćby..

U hetym čujecca niešta symwoličnaje i adnačasna hłyboka trahičnaje.

F. O.

U Wilni i wakolicach.

× **Padziaka.** Urad Biełaruskaha Tawarystwa Apieki nad biednymi i biazdomnymi dziaćmi »Zołak", zasyłaje, ad imia dziaciej, serdečnuju padziaku usim haspadarom Staro-Bierezoŭskaj parochii, Bielskaha pawietu, za sabranyje uskładku i prysłanyje u Tawarystwo na kaladny haściniec dla dziaciej, 68 marak.

× **Pasylnyje na wagzali.** Dziela wyhody publiki na wagzali ciapier jość pasylnyje, katoryje wypaŭniajuć roznyje zahady. Za pieranosku rečej da 25 kil. (50 niamieckich funtaŭ) jany majuć prawa brać:

a. za chadu da 20 minut — 0,25 m.
b. „ „ „ 40 „ — 0,50 m.
c. „ „ da 1 hadziny — 0,75 m.

Za kožnyje dalejšyje 25 kil., abo čaść hetaha, niezaležnie ad taho, kudy treba nieści, płata na 25 fen. bolš.

× **Čarodnyje kražy kaniej.** 11 studnia na Zarečnaj wulicy ukradzien koń s saniami, na katorych było 6 pustych miachoŭ. Prosiać usie wiestki padawać u kryminalnuju palicju, Dominikanskaja 1, pakoj 89.

U adnaho pryjechaŭšaha ŭ Wilnia sielanina na Zawalnaj wulicy ukrali sani s kabyłaj 3 hodoŭ.

× **Temperatura.** Najwyszejszaja i najnižejšaja temperatura za aposznije dni była (pawodłuh Celsija):

	najwvš.	najniž.
17—18	— 1,8°	— 5,0
18—19	— 2,4°	— 12,0
19—20	+ 3,6°	— 4,5°
20—21	+ 0,8°	— 11,4°

Polskaja ahitacja u chlebnym biuro na Wiłkomirskaj wul. u d. Franckiewiča.

Nadowičy P. L. pajšła ŭ heta biuro admianić kartu. „Ci wy palačka?" pytajucca ŭ jaje dźwie paniečki. «Nie, każe, ja biełaruska». — „A jak pani moliššia?». „Malusia, pakul što, pa polsku". „Dyk jakajaž pani biełaruska, kali moliśsia pa polsku?» «Nie, każe, ja biełaruska, bo jakajaž ja palačka, kali s Smarhoń?» „Alež u Smarhoniach usie palaki, biełaruskaja mowa brydkaja, jaje nawat niema, katoryje zapišucca biełarusami, tych pierapišuć na ruskich«. „Ja nie durnaja, kab swajho čuracca, skazała žonka, i naša mowa pieknaja, ŭrešcie nie durnicie mianie, ale adpuścicie barždžej». «My nie ahitujem. my nie ahitujem, zaščebietała pani R. s swajej tawaryškaj.

Z USIAHO KRAJU.

Načalnik upraulеńnia krajem. Za načalnika upraŭleńnia pry hłaŭnakamandujučym na uschodzi naznačen pruski pamočnik stats-sekretara baron v. Falkenhaŭzen.

Kurs rasiejskaha rubla. Zahadam Hłaŭnakamandujučaha na ŭschodzie kurs rasiejskaha rubla ŭstanoŭliwajecca ŭ 1 marku 50 fen.

Kurlandzkaja wystaŭka ŭ Berlinie. U karaleŭskim muzei štukarstwa budzie adčyniena 25 studnia Kurlandzkaja ruchomaja wystaŭka, kab paznajomić niamieckaje hramadzieństwa z historyjej i bytam Kurlandzii.

KOŠEDARY. Sielanin Piotr Matkoŭski padpisaŭ umowu ab pradažy lesu imjem Antona Piatroŭskaha. Sud pryznaŭ, što Matkoŭski nie razumieŭ usiaho cižaru swajho prastupku i zasudziŭ jaho tolki na 100 rub. štrafu.

SUWAŁKI. Łoŭla ryby ŭ waziorach suwalskaha pawietu zdadziena ŭ arendu na 1918 h. za 49.000 marak. Ad pačatku listapada tut adkryta sušarnia bulby. U jej pracujuć 56 rabotnikaŭ.

HRODNIA. Byŭšyj hradanačalnik Hrodni, Wejsenborn, pamior u Niamieččynie. Zanimaŭ jon hetaja miejsco ad 1 krasawika 1916 h. da 3 marca 1917 h., a paśla byŭ pierawiedzien u pruskaje ministerstwo ŭnutrennych spraŭ.

MITAWA. Administracija «Mitauer Ztg» wzpuściła knihu dziela sprawak ab pačtowych znosinach u našym kraju. Jana Nazywajecca: „Handbuch für den Postvorkehr in dem Postgebiet Obost„ — kaštuje 2 marki.

KOUNA. Miestowy muzej u Koŭni može światkawać 20-letniju hadawinu swajho žyćcia. Jon założen u 1899 hadu wajennym inženieram Gołyškinym, katory ŭsie gieologičnyje znachody pry budowańni krepaści sabraŭ razam i addaŭ miestu. Da hetaho było dałučeno botaničnaje sabrańnie prymiernikaŭ raślin z wakolic Koŭny bar. Melendorfa. Statut muzeju maje pamietku 5 listopada 1905 hodu. Pieršym zawiedywajučym muzeju byŭ Hurzoŭski. Tady muzej zanimaŭ tolki adzin pakoj u miestowym ratušu. Paśla śmierci Hurzoŭskaha miejsco jaho zaniaŭ Tadeuš Dowagird, katory pieranios muzej u ciapierašniaje pamieščeńnie jaho na Paradnym placu. Dowhird prydaŭ muzeju nacyonalna-litoŭski charakter U časi wajny adzin niamiecki aficer pad strechaj adnaho domu znajšoŭ 30 tomaŭ rasiejskaha heraldyčnaha wydańnia ab šlachockich rodach Kowienskaj huberi i darawaŭ ich muzeju.

BIEŁASTOK. Z adnaho mahazynu na Kupieckaj wul. № 3 złodziei ŭ nočy ukrali 70 tysiač papiros, 4 tysiačy cyhar, kala 50 tysiač funtaŭ tabaki, ahulnym koštam kala 50 tysiač marak.

ŁUKI PRY KAPSODZIE. Adzin tutejšy sielanin kupiŭ dwoje koniej, pierawioŭ biez pazwaleńnia ŭ Niamieččynu i tam pradaŭ. Jon zasudženny na 2 tysiačy marak štrafu.

BIEŁASTOK. Na Mienskaj wul. złodziei ŭležli ŭ nočy ŭ kwateru i šmat čaho ŭkrali, miž inšym uwieś pasah haspadarskaj dački što praz niekalki dzion maniłasia wyści zamuž.

SWIENCIANY. Dźwie tatejšyje narodnyje straŭni wydali za apošni hod 300 tysiač abiedaŭ, z ich 180 tysiač darma.

ZUBRYN. Suwalsk. paw. U apošni pažar tut zhareła troje ludziej.

BIEŁASTOK. U apošniju miacielicu ŭ tutejšych wakolicach zhinuła 15 čeł., najbolš rabotnikaŭ i sielan, što išli ŭ miesta abo z miesta. Wialikšaść śmiarotnych zdareńniaŭ było ŭ Haradku i Zabłudowie. Staryje ludzi kažuć, što jany nia pomniuć za apošniach 30 h. hetkaj mtacielicy.

HARADOK. Adzin tutejšy haspadar pajechaŭ u saniach u Biełastok da doktara. Na Mahiłnaj wul. jon na niekalki minut pakinuŭ sani s kaniom. Za hety čas kania, hniaduju kabyłu, ŭkrali.

Jość kniha biblija abo piśmo światoje. Heta kniha natta wiliznaja. U jej apisana žyćcio wybranaha Boham narodu i žyćcio prarokaŭ, a paśla žyćcio, nawučańnie J. Chrystusa i Jaho apostałaŭ. Hetakuju wializarnuju knihu wydać i ciapier jašče redka chto može, bo na heta patrebna i wialikaj nawuki i pracy i wialikaha koštu. A ŭ toj čas, kali mała było mašyn, heta sprawa była wielmi ciažkaja. Ale biełarusy tady z biblijej lohka sprawilisia. Pierakłaŭ biblĳu na biełaruskuju mowu biełaruski wučony doktar Skaryna s Połacku, a wydali u 1517 h. tawarystwa biełaruskich panoŭ u Wilni i Wilenskoje mieščanstwa z burhomistram Babičam. Letaś u 1917 h. byŭ jubilej wydańnia biblii i biełaruskije tawarystwy na hety i na tej bok frontu światkawali hety wialiki dzień.

Biełaruskaja biblija była nadrukawana nia tolki raniej za rasiejskuju i polskuju, ale i raniej za niamieckuju i francuzkuju.

Paśla hetaha jašče doŭha kala 200 h. biełarusy nie paddawalisia palakom. Palaki zaŭsiody staralisia škodzić biełarusam. U umowie pry złučeńni Biełarusi i Litwy s Polščaj było pastanoŭlena, što jak pačniecca wajna ŭ Biełarusi abo Litwy z jakim niebudź hasudarstwam, dyk palaki pawinny pamahać biełarusam, a kali pačnie wajewać s kim-niebudź Polšča tady biełausy i litwiny palakom. Palaki hetaj umowy nie spaŭniali. Naadwarot jak tolki biełarusy wajewali z maskoŭuami (rasiejcami), to palaki ŭ toj čas staralisia što-niebudź dla siabie wytarhawać ad biełarusaŭ.

Jak u Wialikim Kniaźstwie Litoŭska-biełaruskim miełasia być wialikaja wajna z Maskoŭščynaj (Rasiejej), a s paŭdnia napali tatary, to palaki, zahraziŭšy ad siabie wajnoj, prymusili biełarusaŭ i litwinoŭ zhadzicca ŭ 1569 hadu ŭ Lublinie na škodnaje dla Biełarusi i Litwy ciaśniejšaje złučeńnie s Polščaj.

U 17 stalećci palaki i polskije karali pamału pačynajuć pieraciahiwać biełaruskich panoŭ na swoj bok, dajučy im prywieiei i addajučy im sielam (mužykoŭ) u panščy u. Panom padabałasia darmawaja praca sielan i jany pamału pierajšli da palakoŭ· Šlachtaž, mieščańnie i sielańnie astalisia pry swaim biełaruskim i pačali chodńnie (baraćbu) s panami i palakami. Wialikšaja čaść šlachty, budučy zaležnaj ad panoŭ, tak skazać žywučy s panskaj łaski paśla tak sama za prywilei zdradziła swoj narod. Astalisia mieščańnie i sielańnie, katorym pryšłosia baranicca i ad panoŭ i ad palakoŭ. Wiedama siły ŭžo ciapier byli nia roŭnyje. Palaki aziali wierch i 1697 h. było wydano prawa, što zakony pawinny pisacca pa polsku, bo biełaruski jazyk,«niedostępny genjuszowi polskiemu» (hetak było napisano ŭ henym prawie). Heta značyła, što palaki nijak nia mohuć nawučycca pa biełarusku.

Paśla hetaha biełaruskaja mowa astałasia tolki ŭ kaściele i carkwie.

Biełarusy ŭžo nie mahli tak barannicca ad palakoŭ, bo sielanie byli addadzieny panom u panščynu i tam harotničali, mučalisia za swaju mowu, za swoj narod i kraj.

Pany naŭmyśla nia wučyli sielan hramoty kab tyje, nawučyŭšysia, nie pačali dabiwacca swaich prawoŭ uwachodzić za ŭslo swajo biełabiełaruskaje. Ale kali jakomu sielaninu paščaściło wyrwacca s panščyny i jon nawučywaŭsia pisać, to zaraz že klikaŭ sielan, kab jany nie zabywalisia swajho rodnaha, swaje mowy i choć u kajdanach nie paddawalisia palakom.

(Dalej budzie).

WIESTKI Z RASIEI.

LONDON. „Daily Telegr". nakazuje:

Rasiejskije ŭłaści predłažyli rumynskim ustanowam u Kišyniowie pakinuć rasiejskuju ziamlu da 31 studnia.

PIECIARBURH. Rumynski pasoł Diamandi areštowan sa swajej świtaj za wostraje prašledawańnie rumynskim uradam rasiejskich sałdataŭ. Na pratest zahraničnych pasłoŭ rasiejski urad zhodziŭsia wypuścić rumynskaha pasła paśla zhody amerykanskaha pasła zajawić rumanskamu uradu pratest proci ucisku rasiejskich sałdataŭ.

PIECIARBURH. (P.T.A.). Rumynskamu uradu posłan ultimatum, katory trebuje wypusku ŭraz že ŭsich areštawanych rasiejskich sałdataŭ i aficeraŭ. Pad ultimatumam padpisany: Lenin, Kryienko i wajenny paŭnamočnik Padwojski.

ŠTOKHOLM. Wiačornyje hazety pišuć, što rumynski karol areštowan u Pieciarburh.

PIECIARBURH. „Dień" nakazuje z Odessy, što tam areštowany ŭsie byŭšyje tamaka rumynskije parachody čysłom 16, u tym liku 4 wajennyje.

LOZANNA. Ukrainskaje press-biuro apawieščaje, što partyja niezaležnaści Ukrainy («samostijniki»), katoraja — suproć soc.-rew. i soc.-dem. — žadaje poŭnaha addzialeńnia Ukrainy ad Rasei, sazywaje kongress. Palityčnaja prahrama: na asnowie socyalnaha wyzwaleńnia dabicca poŭnaj ekonomičnaj i palityčnaj niezaležnaści kraju. Partyja wystupaje suproć idei federalizmu, staronniki katoraha ciapier pierawažywajuć i majuć u swaich rukach ułaść.

ŠTOLKHOLM. Ukrainskaje informacyjnaje biuro u Štolkholmie apawieščaje:

Narodnaja rada ŭ Kijewi atrymała wiestku, što kongres musulmanaŭ Turkiestanu abjawiŭ Turkiestan za samabytnuju respubliku ŭ miežach federacyjnaj rasiejskaj respubliki. U turkiestanskaj radzie nie-musulmanam dadziena trejciaja čaść miejsc. Orhanizowan tymčasowy urad.

BERLIN. Centralny kamitet dziela strawawańnia rasiejskaj armii, usierasiejski kamitet dziela spraŭ strawawańnia, rada narodnych kamisaraŭ dziela wajennych spraŭ i kamisar dziela darožnych spraŭ pasłali da rasiejskich žaleznadarožnikaŭ iskrowuju telehramu, ŭ katoraj krepka prosiać žaleznadarožnikaj «ad imi haładajučaj armii dalej słažyč swajej pawinnaśoi". Telehrama kančajecca sławami: „Dajcie chleba dla frontu i ratujcie jaho ad dalejšaho hoładu. Tolki waša rabota može wyratawać rewoluciju".

BERLIN. (W.T.B.). 18.I. a 4 hadz. paabiedzi ŭ Taŭrydzkim pałacu hława rady rab. i sałd. Swierdłow adkryŭ ustanoŭčy sejm, pračytaŭšy zajawu hłaŭnaha kamitetu rab. i sałd.

BAZEL. (Hawas). Pawodłuh hazetnych wiestak s Pieciarburha na wulicach Odessy jduć bitwy miž ukraincami i bolšewikami. Dom rady zaniat ukraincami. Krejser „Sinop" i inšyje wajennyje parachody stajać u porci i abstreliwajuć miesto.

PIECIARBURH. Rada narodnych kamisaraŭ pryniała 14 studnia siol. h. zakon ab skasawańni ŭsich zahraničnych i ŭnutrennych rasiejskich pazyk. Hrošy pakładzienyja ŭ aščadnickije kasy henym zahadam nie kasujucca.

LONDON. Nižniaja Palata. Balfur zajawiŭ, što Anhlii oficyalnych znosin z bolšewikami nie padtrymliwaje; hetak sama i z bolšewickim pasłom, Litwinawnym.

KIJEŬ. Japonskaje wajennaje ministerstwa nakazywaje: Adzin wajenny japonski parachod pasłany ŭ Władziwastok.

Z usiaho świetu.

LUGANO. «Messagero» nakazuje, što z uziatych u Florencii papieraŭ Kajjo widać, što jon maniŭsia wiarnuć u Francijn manachoŭ i wydalić s kraju haławaroŭ wajennaj partyi. Apryč taho jon chacieŭ wiarnuć u Franciju členaŭ panawaŭšych niekali dynastyj.

LONDON. Niezaležnaja rabotnickaja partyja pasłała Trockamu telehramu, ŭ katoraj hawarycca:

„aśla taho, jak Llojd Džordž Wilson i centralnyje dzieržawy prynia!i wašu formułu: «biez anneksij i kontrybucij», my pačali kampaniju, kab prymusić naš urad pačać pierehawory ab ahulnym miry, My ŭsim sercem z wami ŭ wašaj wializarnaj kampanii za internacyonalizm".

LONDON. Na naradzie delehataŭ prafesyanalnych sajuzaŭ Lojd Džordž skazaŭ, miž inšym: „Dla uzmacawańnia armii niema nijakaha sposabu jak pawialičyć wiek wajenna-abawiazanych da 55 h. Nikoli niamiecki urad nia zhodzicca pryniać samyje miahkije warunki miru, kali jon nia budzie da hetaha prymušeny. Kali sajuzniki nia buduć mahčy praciwicca ciapierašniemu uradu Niamieččyny, to jon zaŭtra budzie panawać nad świetam.. Kali chto wiedaje jaki niebudź sposab, kab biez dalejšaj wajny skončyć hety kanfilikt, dyk ja malistuju jaho imiem Boha nazwać toj sposab. Pa mojmu my pawinny wybrać adno z dwoch, abo dalej wajewać abo pryznać siabie pabitymi".

TELEHRAMY.

Niamieckije apawieščeńnia.

17.I. Italjanski teatr:

U časi atak 14 i 15 studnia italjancy utracili pałonnymi 12 aficeraŭ i bolš za 300 sałdataŭ.

18.I. Zachodni teatr.

Žywiejšaja artyleryjskaja čynnaść u wakolicach Kambre. Pry Pronn uziaty pałonnyje.

19.I Zachodni teatr.

Ažyŭlennyje artyleryjskije bitwy na paŭnočnym uschodzi od Ipra, na pałudziennym bierazi Skarp i ŭ wakolicach Mewr. Naabapał Maasu ahoń tak sama krapčeŭ. Na poŭnačy ad Bezonwo ŭziaty pałonyje francuzy.

Makiedoński teatr:

Na paŭnočnym uschodzi ad Parałowa — ahoń artyleryi i minamiotaŭ.

20.I. Zachodni teatr:

Na Ostende strelali z mora. Na paŭnočna-zachad ad Ipern wialikije artyleryjskije bitwy ciahnulisia da poznaj nočy.

Z abodwych bakoŭ Lis la kanału Labase, a tak sama Lens i San Kanten bajewoje dziejańnie pawialičyłasia. Asabliwa wialiki byŭ anhlicki ahoń kala Skarb.

Kala wajny.

LONDON. (Reŭter). Dwa anhlickije minanoscy ŭ časi bury zatanuli z usimi ludźmi la bierahoŭ Šotłandzii.

BERLIN (W.T.B.). Niamieckie padwodnyje łodki la zachodniaha uzbiarežža Anhlii zatapili iznoŭ 4 parachody i 2 rybałowy.

BERLIN. (W.T.B.). Adna niamieckaja padwodnaja łodka zatapiła ŭ Irladzkim mory 6 aružnych parachodaŭ jomkaściu 32.000 tonu.

BERLIN. (W.T.B.) Niamieckije padwodnyje łodki ŭ uschodniaj čaści Siarodziemnaha mora zatapili 4 parachody i 1 parušnik jomkaściu razam 25.000 tonn.

Drukowana u drukarni M. Kuchty. Wydawiectwo «Homan». Redaktar Jazep Saławiej.